

Вікторія Барабаш
ORCID: 0000-0002-8560-0851

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

SCIENTIFICALLY-RESEARCH ACTIVITY OF STUDENTS IN THE PROCESS OF FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE

Зростання соціальної мобільності потребує висококваліфікованих спеціалістів різних галузей. Не підлягає сумніву те, що саме науково-дослідна діяльність студентів націлена на виховання відповідального та компетентного фахівця, який має чітко усвідомлювати необхідність бути високим професіоналом і справжнім громадянином, розуміти важливість моральних аспектів професійної діяльності.

Компетентність, як якість людини, що формується завдяки обізнаності, оволодінням знаннями, уміннями, навичками та набуттям певного досвіду тісно пов'язана з науково-дослідною діяльністю майбутніх фахівців.

У Законі про вищу освіту (2014) поняття «компетентність» визначається як «динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [2].

Багатоаспектність поняття «професійна компетентність» висвітлена у наукових працях вітчизняних та зарубіжних учених. Визначимо деякі характеристики даного поняття: професійна якість, уміння за потреби актуалізувати набуті знання і досвід (М. Гриньова); характеристика людини, що формується під впливом психічного розвитку, саморозвитку, креативності і самореалізації (О. Богуш); категорія підготовленості, представлена через творчу здатність та всебічну готовність до ефективної професійної діяльності (В. Свистун). Зазначене вище дозволяє розглядати професійну компетентність майбутніх фахівців як комплекс взаємопов'язаних між собою знань, умінь, практичних навичок та професійних якостей особистості, що формуються у процесі науково-дослідної діяльності.

Науково-дослідна діяльність студентів визначається вищою формою самостійного навчального пізнання, оскільки набуває форм наукового передбачення, адже студент сам ставить мету й шукає шляхи її досягнення, а також сприяє індивідуалізації навчання. Наукова діяльність майбутніх фахівців формує високий професійний рівень, специфічні уміння й навички, вибудовує особливий склад мислення та спілкування.

Сучасні підходи в осмисленні сутності поняття «науково-дослідна діяльність» представлені у працях Г. Артемчук, В. Курило, М. Кочерган [1],

В. Пілюшенко [6], В. Свистун [8], О. Крушельницька [5], М. Князян [4] дають підстави тлумачити її як сукупність процесів одержання, передачі і використання нових наукових знань про об'єкти й процеси у різноманітних сферах суспільства. Науково-дослідна діяльність включає в себе й творчу пошукову роботу, яка має чітко визначені етапи і є одним з оптимальних шляхів засвоєння науково-теоретичних знань, формування дослідницьких та рефлексивних умінь.

Регламентують наукову та науково-технічну діяльність (ННТД) закладу вищої освіти Закон «Про освіту»; Закон про наукову і науково-технічну діяльність; Положення «Про організацію наукової, науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації», а також Положення ЗВО про наукову діяльність.

Успішне виконання студентської науково-дослідної діяльності, як слушно зазначає О. Крушельницька, успішно реалізується за таких умов, як щорічна активна участь студентів у науковій роботі; послідовне ускладнення завдань з метою професійної орієнтації майбутнього фахівця; тісна взаємодія студентів різних курсів; постійний зв'язок наукової роботи студентів із науковою діяльністю кафедри [5].

Науково-дослідна діяльність, реалізована в комплексі зазначених умов, забезпечує не тільки оволодіння методологією і методами наукового дослідження, а й формує науковий світогляд майбутніх фахівців, фундаментальну теоретичну підготовку до подальшої фахової діяльності; дозволяє зробити об'єктом наукової рефлексії студентів соціальні явища, комплексно інтегрувати знання навчальних дисциплін різних циклів у напрямку вироблення індивідуальних стратегій навчання, системно переосмислювати накопичений соціальний досвід крізь призму його практичного застосування, активізувати процес удосконалення дослідницьких умінь і компетентностей майбутніх фахівців.

До найдієвіших форм науково-дослідної роботи студентів відносимо такі, як написання наукових рефератів; підготовка співдоповідей до лекцій та доповідей на семінарські заняття; виконання індивідуальних завдань, що містять елементи проблемного пошуку; підготовка доповідей на студентські науково-практичні конференції; підготовка та захист курсових і освітньо-кваліфікаційних робіт; участь в наукових гуртках, участь у діяльності студентського наукового товариства факультету та університету.

Під час науково-дослідної діяльності майбутні фахівці мають можливість максимально розвивати не тільки професійні якості (наполегливість, цілеспрямованість, відповідальність), а й удосконалювати творчі здібності. Зазначений вид діяльності сприяє підвищенню загального інтелектуального рівня, розвитку творчого мислення та індивідуальних здібностей у вирішенні практичних завдань, допомагає знаходити адекватні рішення в складних неординарних ситуаціях. Працюючи над науковим дослідженням, студент набуває навички самостійної науково-дослідної роботи, розвиває креативне мислення, ініціативність у процесі залучення до розв'язання актуальних наукових проблем.

Викладачеві у цьому процесі відводиться особлива роль, адже він не просто транслює наукову інформацію, а як компетентний фахівець забезпечує професійну самореалізацію студента.

Отже, науково-дослідна робота майбутніх фахівців як індивідуальна, творча і пошукова діяльність є потужним рушієм формування і розвитку професійної компетентності. В сучасних умовах розгортання академічної доброчесності студенти представляють незаангажований науковий продукт, здатний гідно представити Україну на європейському рівні.

Література

1. Артемчук Г. І., Курило В. М., Кочерган М. П. Методика організації науково-дослідної роботи: *Навч. посібник для студентів та викладачів вищ. навч. закладів*. К. : Форум, 2000. 271 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. *Офіційний вісник України*. 2014. № 63.
3. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність від 26.11.2015. №848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.
4. Князян М. О. Самостійно-дослідницька діяльність майбутніх учителів іноземних мов: теорія і практика: монографія. Ізмаїл: Сміл, 2006. 242 с.
5. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник / О. В. Крушельницька. К. : Кондор, 2009. 206 с.
6. Пілюшенко В. Л., Шкрабак І. В., Славенко Е. І. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: *навчальний посібник*. К. : Лібра, 2004. 344 с.
7. Положення про організацію наукової, науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE13071?an=17>.
8. Свистун В. І. Підготовка майбутніх фахівців аграрної галузі до управлінської діяльності: *монографія*. Наук.-метод. Центр аграр. Освіти, 2006. 343 с.
9. Спіцин Є. С. Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому закладі освіти. К.: Вид. центр КНЛУ, 2003. 120 с.